

Materials d'estudi

Lloc: [Cursos IOC - Batxillerat](#)

Imprès per: Invitado

Curs: Història (autoformació IOC)

Data: divendres, 11 febrer 2022, 19:34

Llibre: Materials d'estudi

Descripció

Taula de continguts

1. El catalanisme cultural. La Renaixença

2. Les diferents opcions del catalanisme polític

3. El catalanisme polític al segle XIX

3.1. Valentí Almirall i el Memorial de Greuges

3.2. La Unió Catalanista i les Bases de Manresa

4. El catalanisme polític al segle XX

4.1. La Lliga Regionalista i la Solidaritat Catalana

4.2. La Mancomunitat de Catalunya

4.3. La Campanya per l'Autonomia i la Dictadura de Primo de Rivera

1. El catalanisme cultural. La Renaixença

A Catalunya va aparèixer un moviment cultural i literari de recuperació de la llengua conegut posteriorment com la Renaixença dins el context del Romanticisme europeu. La finalitat del moviment va ser la recuperació de la llengua i dels senyals d'identitat del país, però en un context que no posava en qüestió el marc polític estatal i que es limitava a la presa de consciència cultural, en un moment en què els estats miraven d'uniformitzar tant el seu mercat econòmic intern com l'administració política de tots els territoris.

Com la resta d'estats europeus, els governs espanyols miraven de transformar el que era un espai polític en un sentiment nacional basat en aquest cas en la llengua castellana i la història de la monarquia hispànica, com referents de la majoria de la població. Això va xocar amb l'arrelament a Catalunya d'una llengua pròpia i d'un sentiment comunitari que no acabava de sentir-se reflectit en el projecte centralitzador del liberalisme.

La Renaixença literària

L'any 1859 s'inicia la celebració dels moderns Jocs Florals, com a plataforma per relançar la literatura catalana. En aquest tipus de concurs, marcats per la nostàlgia medievalitzant, es premiaven textos poètics escrits en el que llavors s'anomenava llemosí (el català antic) o de literatura en llengua moderna, com a forma d'enaltir l'esperit cívic i comunitari. Van aconseguir amb rapidesa el seu propòsit de tornar a situar el català com a llengua de cultura i fer conèixer figures i gèneres que gaudien d'un autèntic èxit popular, com ara la poesia de Jacint Verdaguer i el teatre d'Àngel Guimerà.

La Renaixença popular

També hi va haver una Renaixença popular, impulsada per grups catalanistes vinculats al progressisme i al republicanisme federal, que defensava l'ús d'un llenguatge planer, que es burlava del més arcaïtzant que es premiava als Jocs Florals. Anava de la mà del moviment musical impulsat per Anselm Clavé, del teatre de Frederic Soler, anomenat "Serafi Pitarra" i publicacions satíriques com *La Campana de Gràcia* o *L'Esquella de la Torratxa*, clarament crítiques amb el sistema de la Restauració.

1. [Mapa conceptual. La Renaixença i els inicis del catalanisme polític.](#)

2. Les diferents opcions del catalanisme polític

El primer catalanisme polític va ser fruit del desenvolupament industrial i urbà de Barcelona i la seva rodalia juntament amb el romanticisme cultural i el pairalisme rural que havien ensalçat les tradicions catalanes. En un moment en què aquests valors reculaven a tota Europa, a Catalunya, gràcies a la empenta de la seva classe burgesa, indústria i comercial, però d'origens rurals, van viure una revifalla, i es van convertir en un tret d'identitat.

El catalanisme cultural es basava en la llengua, la tradició i una visió idealitzada del passat. Era el que havia donat al fenomen de la Renaixença. El catalanisme polític anava de la mà i l'un impulsava l'altre, però aquesta línia política responia a orígens diversos i, de vegades, oposats. En el catalanisme polític van confluir:

- els catalanistes d'origen carlista i catòlic, normalment de procedència rural, conservadors i defensors de valors tradicionals de la classe mitjana i els interessos de les petites oligarquies locals.
- La burgesia industrial i comercial de Barcelona i la costa.
- els catalanistes procedents del progressisme i el federalisme, situats prop del republicanisme, normalment de procedència urbana i que defensaven valors progressistes vinculats a la classe mitjana i al món del treball.

FONT:

Catalunya i la Restauració

"L'episodi de la I República deixà un mal regust en tots els catalans. No cal sinó rellegir els violents atacs que Mañé i Flaquer endreçà contra els revolucionaris de setembre de 1868 i de febrer de 1873 per a tenir esment de les equivocacions i les errades dels homes que dirigien un moviment de renovació, rebut amb tant d'entusiasme. El mateix alcalde republicà de Barcelona, Sugrañes, qualificà el període de la seva magistratura com a "orgia de revueltas, calaveradas y delirios". Per llur banda, els obrers considerant estèril l'acció política que havien iniciat en 1868, es refugiaren en un sindicalisme de tipus pràctic o ciaguieren en braços dels qui preconitzaven la destrucció de l'ordre social existent com a preludi d'una veritable llibertat. Només en la menestralia barcelonina i en alguns grups comarcals persistí el vell federalisme; però ja com una reliquia del passat; com ho era, posem per cas, el carlisme després de la seva tercera derrota.

Els burgesos, definitivament constituïts com a classe dirigent, eren d'un monarquisme estantis, malgrat el suport prestat a [la Restauració](#) i a la magnífica rebuda tributada a Alfons XII quan desembarcà a Barcelona (...) Però sabien que la monarquia era l'única solució al dilema ordre-llibertat i estaven disposats a servir-la, encara que el sistema polític que els ofería no els resultés gaire simpàtic. I això per dues raons: perquè, després de tant parlar de provincialisme i federalisme, l'Estat retornava a la pura màquina centralitzadora, sense recollir la lliçó de la immensa força nova generada pel regionalisme, i perquè després de tant parlar de democràcia i sufragi universal, Govern popular, judici per jurat, etc, la realitat política resultava ésser la supervivència del feudalisme agrari (...) en plena floració del caciquisme."

Vicens Vives, Jaume i Montserrat Llorens. *Industrials i polítics (segle XIX)*.

Per saber-ne més

1. Web: [El catalanisme](#).

3. El catalanisme polític al segle XIX

Vídeo: Estat liberal, moviment obrer i catalanisme 24 mn.

3.1. Valentí Almirall i el Memorial de Greuges

Valentí Almirall no va ser el primer líder polític de tendències catalanistes, però sí el primer que va impulsar un grup que tenia com a eix principal d'acció el catalanisme. Fins aquell moment, els polítics catalanistes havien estat vinculats a les opcions conservadores (el carlisme) o liberals (el progressisme i el republicanisme federal) que tenien un projecte polític d'abast espanyol. Valentí Almirall havia estat un republicà federal molt actiu, però les convulses lluites del Sexenni Revolucionari (1868-1874) li van fer veure que cap de les opcions polítiques tenia prou força per imposar-se i desenvolupar una estratègia realment transformadora.

Almirall era un personatge que enllaçava per ell mateix diferents aspectes sociològics del catalanisme. Era fill d'una família benestant de propietaris rurals (de El Papiol), fins i tot amb títol de noblesa, però ell s'havia format i desenvolupava la seva activitat a Barcelona, procedia dels ambients intel·lectuals de l'esquerra però també es movia en el món dels propietaris i negociants. No és estrany, doncs, que pensés en un projecte de "Centre Català", capaç d'aglutinar una majoria social dirigent per impulsar la indústria i la una reconstrucció política progressista de Catalunya, en front del projecte restauracionista de Cánovas, caracteritzat pel conservadurisme i el centralisme.

Retrat de Valentí Almirall, per Ramon Casas. Font: Wikipèdia.

Va aconseguir reunir dos congressos catalanistes. Malgrat que aquesta opció política era encara molt minoritària, pròpia d'una èlit d'intel·lectuals i professionals, l'assistència va ser relativament nombrosa. Del segon congrés va sorgir la iniciativa de crear una delegació plural en representació de Catalunya que anés a presentar al rei un document, conegut posteriorment com el Memorial de Greuges, on s'exposessin les reivindicacions més importants del catalanisme.

Al Memorial es defensava el dret civil de Catalunya, l'ús de la llengua catalana, el respecte a la personalitat diferenciada de Catalunya, una política econòmica proteccionista i un model d'estat basat en una monarquia espanyola regionalitzada que respectés els drets dels diferents territoris.

La recepció del document pel rei va ser positiva, si més no, d'entrada. Els partits dinàstics i la premsa van criticar que aquestes demandes fossin presentades al rei i no al govern o a les Corts.

El fracàs de la política d'Almirall es va produir en bona part per la sobtada mort d'Alfons XII i el posterior Pacte d'El Pardo que va bloquejar qualsevol possibilitat de canvi en el funcionament de l'estat. El projecte del Centre Català, de reunir al voltant del catalanisme un conjunt de forces prou fort com per obligar a la política espanyola a reconduir el règim de Cánovas no tenia sentit si tant Conservadors com Liberals pactaven governar alternativament sense modificar el sistema.

Per això, Valentí Almirall va perdre ràpidament influència a l'àmbit del catalanisme. La fallida de la seva estratègia va ser aprofitada pel sector més ideologitzat del catalanisme, partidari d'assolir sobre tot un control de l'administració de Catalunya. Aquest era el grup que s'havia mogut al voltant del diari La Renaixença i que va crear la Unió Catalanista.

Valentí Almirall va quedar aïllat quan es va oposar a aquest nou projecte, elaborat per polítics de procedència majoritàriament rural i conservadora, lluny del seu tarannà personal i ideològic.

FONTS.

1. Resposta del rei Alfons XII a la presentació del Memorial de Greuges:

"Que recibía satisfecho a los representantes de Cataluña y una comisión tan notable en ciencias, literatura, artes e industrias. Que comprende perfectamente estas reclamaciones, porque Cataluña cumplía mejor, con su laboriosidad, la ley del trabajo impuesta por Dios a todos, mientras dura nuestro breve tránsito por la tierra. Que gracias a lo expresado, España no era una nación exclusivamente agrícola, y por lo tanto, pobre, de modo que si España tiene industria lo debe a Cataluña. Que España sin industria, y sólo con sus recursos naturales, no podía alimentar a sus habitantes, y si, desgraciadamente, se llegase a perder lo que tiene, abriga el triste presentimiento de que si Dios le concedía largos años de vida, al final de su reinado España tendría menos habitantes que ahora. Que por su carácter de rey constitucional, tenía que atemperarse a las Cortes y a los ministerios, y que en el caso particular del actual tratado, cuando se hizo el de Francia, fué de prever que fatalmente venía el de Inglaterra. Dijo que de todos modos Cataluña podría llevarse la seguridad de que sería su abogado convencido, en las cuestiones de su industria y de sus leyes, porque en cuanto a la primera era proteccionista, y tan individualista como la Comisión por lo que respecta a las segundas. Dijo, finalmente, que recibía con mucho gusto la Memoria y tendría interés en estudiarla".

ALFONS XII: Resposta d'Alfons XII a la Comissió que li va presentar el "Memorial de Greuges" (1885). A: CAMPS I ARBOIX, Joaquim de: El Memorial de Greuges. Barcelona: Ed. Dalmau. Episodis de la Història. 1968 31-32 pp.

3.2. La Unió Catalanista i les Bases de Manresa

La Unió Catalanista es va articular al voltant del sector més autonomista i conservador del catalanisme. Fracassat el projecte transformador de Valentí Almirall, era el moment per molts dirigents de prendre el control administratiu de Catalunya. No és casual que l'Assemblea de la Unió Catalanista, que va aprovar unaes "**Bases per a la constitució regional catalana**" es celebrés l'any 1892, un any després de l'aprovació de la llei de sufragi universal a les Corts espanyoles. En aquest document, que va ser conegut com a "**Bases de Manresa**" hi havia la por de què el nou desenvolupament industrial de Barcelona, unit al vot popular, possés Catalunya en la via d'una democràcia avançada on els propietaris, grans i petits, rurals i urbans, perdessin el control.

A l'Assemblea de Manresa hi van assistir un centenar de delegats entre els que hi havia propietaris, comerciants, artistes, professionals liberals, fabricants i eclesiàstics, però tan sols un treballador manual.

Gravat que recull l'assemblea de la Unió Catalanista a Manresa en 1892

Les Bases de Manresa eren un projecte ambiciós que demanava una gestió completa dels afers interns de Catalunya i una neta separació de la política espanyola. S'havien de restaurar les Corts, la llengua catalana havia d'ésser l'única oficial, hi hauria unes forces de l'ordre pròpies i només els catalans havien de poder exercir càrrecs públics. A més, els catalans restarien exempts d'haver de fer el servei militar i la regió gaudiria d'una moneda pròpia. Les Corts s'organitzarien d'acord amb els cossos socials, amb representació per gremis, i només podrien votar els caps de casa. Els ciutadans espanyols de les altres regions no tindrien drets de ciutadania i haurien de ser representats pels seus cònsols com a estrangers.

Aquest programa de màxims era poc realista i difícilment acceptable, no només per l'estat, sinó per la pròpia burgesia industrial de Barcelona. En un moment en què aquesta demanava el proteccionisme per controlar el mercat espanyol i el de Cuba, la idea de tenir una moneda pròpia i una separació radical en els drets de ciutadania espanyola i catalana no podia anar més que en contra dels seus interessos. Per això el catalanisme polític va aturar un altre cop el seu desenvolupament fins que la derrota d'Espanya en 1898 davant els Estats Units i la pèrdua de les colònies van fer que la burgesia catalana preferís trobar una solució autònoma dels partits dinàstics que havien protagonitzat el fracàs colonial espanyol.

FONT:

[Text íntegre de les Bases de Manresa](#)

-

4. El catalanisme polític al segle XX

A finals del segle XIX va aparèixer una nova generació d'intel·lectuals i activistes que defensaven que el catalanisme s'havia de convertir en l'eix polític de Catalunya dins els nous corrents nacionalistes que bufaven a molts territoris europeus. Calia una estratègia de política activa que fes possible l'autonomia plantejada en termes maximalistes a les Bases de Manresa, però que no resultava operativa a curt i mig termini. Es va trencar el model culturalista i apolític en que s'havia tancat la Unió Catalanista per aconseguir una eina més útil per transformar la política catalana.

El Desastre del 1898 va proporcionar la conjuntura perfecta per aquest projecte. Els partits dinàstics es van veure desprestigiats i es va dubtar de la seva capacitat per regenerar el país. El moviment polític catalanista ja tenia uns líders reconeguts i començava a elaborar una teoria política que justifica la seva estratègia i el seu contingut ideològic.

Font: Institut Cartogràfic de Catalunya

4.1. La Lliga Regionalista i la Solidaritat Catalana

La Lliga Regionalista

Després del fracàs de les polítiques regeneracionistes, el grup dirigent del catalanisme burgès s'havia convençut que el que necessitava Espanya era adoptar el model català d'eficàcia i modernitat. I això només es podia aconseguir mitjançant un canvi en el poder polític. També, que per poder desenvolupar les polítiques de tota mena favorables als seus interessos, era necessari controlar la pròpia Catalunya. Els catalans s'havien d'organitzar com a petita nació per salvar-se a si mateixos i salvar Espanya.

- Antics carlins, que havien decidit abandonar les lluites pel tron espanyol i els vells furs per entrar en una acció política més contemporània que els permetés mantenir el control sobre el territori català en favor de una societat tant industrial com rural, catòlica i conservadora.
- Burgesos intel·lectuals provinents de famílies industrials i comercials.
- Republicans catalanistes d'esquerrres

En un primer moment, a inicis del segle XX, el protagonisme el va obtenir el sector burgès del catalanisme, a partir de la creació de la Lliga Regionalista.

Els capdavanters d'aquest projecte no van ser necessàriament els grans industrials de tradició liberal, sinó més aviat propietaris rurals amb vincles familiars amb el carlisme, però que havien assumit els aspectes positius de la modernitat econòmica i social, i volien fer-los compatibles amb el respecte de les jerarquies socials i la tradició cultural d'una Catalunya conservadora i catòlica.

Aquesta perspectiva és troba molt ben descrita al llibre "La Nacionalitat catalana" d'Enric Prat de la Riba. Per a poder fer això calia entrar en la política espanyola amb un sentit pràctic d'aproximació i negociació amb els poders de la Restauració

Aquestes idees van trencar el catalanisme polític. Bona part de la Unió Catalanista, al voltant del diari La Renaixença, veia amb recel qualsevol intent de reconsiderar el programa màxim de les Bases de Manresa. A més desconfiaven de les possibilitats de participar en el sistema de la Restauració quan el caciquisme dominava el panorama electoral.

La nova generació de polítics catalanistes, encapçalats per Prat de la Riba i Francesc Cambó es va organitzar aprofitant l'altaveu que representava el setmanari "La Veu de Catalunya". Estaven disposats a fer servir qualsevol mitjà polític per poder anar implantant el seu projecte. Calia, en primer lloc, dominar la política catalana i presentar les seves reivindicacions no com les d'un grup, sinó les de tots els catalans. Varen crear la seva pròpia formació política, la Lliga Regionalista de Catalunya. El conflicte del "tancament de caixes" i els aldarulls durant la visita del conservador Eduardo Dato a Barcelona els van demostrar que hi havia un gran potencial en una política d'enfrontament amb el govern de Madrid.

D'altra banda, la vaga general de Barcelona de 1902, animada pels anarquistes, els va fer veure també que havien de comptar amb el perill revolucionari i es van refermar com a partit d'ordre, que questionava el sistema però que exigia l'estricta compliment de la llei i fins i tot rigor contra qualsevol intent de trencar la jerarquia social. Van demanar el càstic dels vaguistes, la vigilància i repressió dels agitadors polítics, la creació de grups de vigilància (el somaten) per sofocar els disturbis i una eficaç col·laboració dels propietaris amb la policia.

En el terreny laboral, es van oposar a les reformes liberals de Canalejas, que volia deixar més espai a l'acció dels sindicats. En canvi recolzaven les mesures pròpies de la doctrina social catòlica, que consistia en plans de jubilació, sindicats controlats per la patronal i certa protecció de les dones i els menors d'edat.

La Lliga va ser un partit polític socialment conservador, però que propugnava una modernització del país. Va acabar esdevenint el partit català més important, governant moltes de les institucions catalanes. La seva direcció requeria principalment en dos personatges de tarannà diferent: Enric Prat de la Riba i Francesc Cambó.

La Solidaritat Catalana

Després de les derrotes colonials, bona part de l'exèrcit espanyol havia desenvolupat un rebuig per la política i els polítics, als que acusaven de la derrota. La seva sensibilitat ferida es revoltava contra qualsevol atac a les institucions militars o a la pàtria espanyola. Les actituds catalanistes barrejaven, als ulls de molts oficials, les dues característiques: política i antiespanyolisme.

Comissió Executiva de la Solidaritat Catalana. Font: Wikipèdia

El diari "La Veu de Catalunya", portantveus de la Lliga Regionalista va publicar el mes de novembre de 1905 un acudit que posava de relleu que els militars eren un exèrcit perdedor. Com a resposta, alguns oficials van assaltar la seu de La Veu de Catalunya i el setmanari humorístic el Cu-Cut. Davant d'aquests fets, el govern va suspendre les garanties constitucionals a Barcelona i va promulgar la Llei de Jurisdiccions, que sotmetia a la justícia militar qualsevol atac de paraula o per escrit a l'exèrcit, la bandera o la pàtria.

Tot això va provocar la reacció de tots els que s'oposaven al règim, que creà una candidatura unitària al voltant dels partits catalanistes per tal de concórrer a les eleccions de 1906. Aquesta candidatura s'anomenà Solidaritat Catalana, i estava formada per tots els partís aliats a conservadors i liberals, des dels carlistes fins a les esquerres republicanes. L'èxit electoral va ser absolut: 41 dels 44 diputats escollits a Catalunya van ser per a Solidaritat Catalana.

Tot i així, la Solidaritat Catalana no podia durar massa. Les grans diferències ideològiques existents entre els seus integrants van provocar que desaparegués el 1908. A partir d'aquell moment el moviment catalanista va quedar definitivament dividit entre la dreta burgesa i l'esquerra republicana. El protagonisme dels primers, agrupats a la Lliga Regionalista, no va decaure.

4.2. La Mancomunitat de Catalunya

La Lliga es va haver de replantejar el seu pla d'acció després del fracàs de la Solidaritat Catalana. Com sempre, es tractava d'encapçalar una operació catalanista com a força representativa de «tots els catalans». En algunes zones de Catalunya, la seva primacia era en discussió amb altres grups com ara els lerrouxistes a Barcelona, els republicans d'esquerra al centre i sud de Tarragona o els partits conservador i liberal a les comarques de Ponent, però l'any 1914 la Lliga va obtenir el control de tots els ajuntaments importants de Catalunya, tret de Barcelona, i de les quatre diputacions. Els grups dirigents locals que havien donat tradicionalment suport al sistema de Cánovas s'anaven incorporant paulatinament al catalanisme conservador.

Llavors, i aprofitant l'oportunitat que ofería la mesura impulsada per Canalejas per aconseguir més eficàcia en la gestió local, la llei de mancomunitats, la Lliga va proposar federar les quatre diputacions provincials en una Mancomunitat de Catalunya per a la gestió de serveis que abastaven tot el territori. El fet de què ara dominava totes quatre institucions, facilitava molt aconseguir aquest propòsit. Els tràmits, malgrat tot, varen ser llargs i difícils i van durar des del 1911 fins el 1914, degut, en bona part, a l'assassinat del president Canalejas, que va obrir una lluita aferrissada entre els successors dins del partit liberal.

 Segell de la Mancomunitat de Catalunya

Segell de la Mancomunitat de Catalunya.

La Mancomunitat no tenia només el suport de la Lliga, sinó també la dels carlistes, nacionalistes d'esquerra i una part dels republicans. Però van ser les bones relacions de la Lliga amb el govern conservador de Dato les que van aconseguir trencar les resistències al Senat. Això sí, malgrat les mobilitzacions al carrer, no es va atorgar a la Mancomunitat cap nova competència.

El 1914 es va crear la Mancomunitat de Catalunya. No era una institució autònoma, ja que les seves competències eren les mateixes que tenia qualsevol diputació provincial. Tot i així, va suposar la possibilitat de fer polítiques globals per a tot Catalunya. Atès que les quatre diputacions catalanes estaven governades per la Lliga, aquesta institució serví al catalanisme més burges per aplicar les seves polítiques econòmicament modernitzadores i socialment conservadores. El president de la Mancomunitat fou el principal líder de la Lliga, Enric Prat de la Riba.

La Mancomunitat de Catalunya va ser dissolta el 1925 per la dictadura de Primo de Rivera.

La tasca de la Mancomunitat va resultar molt positiva perquè es va plantejar uns objectius d'impuls i renovació que els polítics de [la Restauració](#) sempre havien descuidat. La seva obra fou eficaç, però el contrast, àdhuc, resultava encara més gran.

El objectius van ser fonamentalment dos:

- crear una infraestructura de serveis públics administratius per a potenciar el desenvolupament econòmic
- portar a terme un projecte cultural i educatiu basat en la formació professional i tècnica

Com es pot comprovar, eren unes línies d'actuació que encaixaven perfectament amb els interessos dels grups de propietaris, industrials, comercials i agraris, que donaven suport a la Lliga. En canvi, i malgrat que es van prendre algunes iniciatives, no hi havia cap eix d'actuació centrat en l'atenció social a les capes majoritàries de la població.

D'aquesta manera es van crear noves institucions educatives, com ara l'Escola de Treball, la Universitat Industrial de Barcelona... destinades no només a millorar la formació dels quadres tècnics, sinó també a impulsar la diversificació de la indústria catalana, deixant enrere el monoconreu del tèxtil.

Al camp, es cercava modernitzar les formes de producció per abastir un mercat capitalista que havia de sostenir les ciutats industrials i comercials. Es van crear escoles de tècnics agraris mitjans i superiors, camps d'experimentació amb correus, granges model, cursets, serveis d'assistència tècnica i d'avís meteorològic i es va donar suport a les cooperatives de petits propietaris.

Amb un caràcter més general, es va procurar modernitzar les infraestructures de transport (carreteres, ferrocarrils, camins...) i la xarxa de telèfons i telègrafs.

Un altre àmbit d'actuació va ser la promoció de la llengua i les manifestacions culturals catalanes, juntament amb la recuperació del patrimoni artístic i arqueològic.

Tot això va anar acompanyat de la creació d'institucions en diferents àmbits, com ara l'Institut d'Estudis Catalans, el Consell d'Investigació Pedagògica, la Biblioteca de Catalunya, les Escoles d'estiu, l'Escola de funcionaris de l'administració local, l'Escola Montessori, l'Escola de Comerç, les biblioteques populars, l'Escola Normal per a mestres, etc.

FONT:

 selectivitat.io

Article 1. Les províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona, acollint-se al Reial decret de 18 de desembre de 1913, s'uneixen indefinidament per constituir la Mancomunitat catalana [...].

Article 2. Seran competència de la Mancomunitat tots els serveis i totes les funcions que la legislació provincial vigent permet establir i exercitar a les diputacions provincials. [...] Així mateix, seran de competència de la Mancomunitat i són, per tant, traspassats a la mateixa, els següents serveis de les diputacions mancomunades:

1. Construcció de carreteres dels actuals plans provincials [...].

6. Els serveis que amb posterioritat a la constitució de la Mancomunitat una o més diputacions acordin traspassar a la Mancomunitat [...].

Article 4. La Mancomunitat serà representada pel president i governada per una Junta o Assembla deliberant i un Consell permanent.

Estatut de la Mancomunitat de Catalunya, aprovat per les quatre diputacions provincials catalanes (9 gener 1914)

Per saber-ne més:

1. [Mapa conceptual. La Mancomunitat de Catalunya](#)

2. Vídeo: [La Mancomunitat](#)

3.- Àudio: [La Mancomunitat](#).

2.- La Mancomunitat [enllaç](#)

3.- La Mancomunitat (recursos xtec) [enllaç](#)

4.3. La Campanya per l'Autonomia i la Dictadura de Primo de Rivera

La campanya a favor de l'estatut de 1918-1919

L'experiència de la Mancomunitat va donar ales al catalanisme per a exigir una autèntica autonomia. Aprofitant la crisi política del règim de la Restauració, a partir de 1918 s'inicià una campanya a favor d'una estatut. La Mancomunitat redactà un estatut que, després d'algunes modificacions, fou aprovat pel 98% dels ajuntaments de Catalunya.

El projecte fou rebutjat per les Corts espanyoles i suposà l'inici d'una intensa campanya anticatalanista a la premsa. Com a resposta, s'intensificaren les mobilitzacions a Catalunya en defensa de l'estatut.

El fracàs en aconseguir l'aprovació d'aquest estatut suposà una radicalització de molts sectors del catalanisme. Per una banda, els sectors més d'esquerres, que durant anys havien estat eclipsats pel poder de la Lliga, començaren a organitzar-se. I de l'altra banda, començà a configurar-se un primer independentisme organitzat.

El catalanisme durant la Dictadura de Primo de Rivera.

La Lliga Regionalista, que fins aquell moment havia estat el puntal bàsic de la política catalanista va patir políticament pel seu suport inicial a la dictadura de Primo de Rivera i per la pèrdua posterior de poder quan aquest va illegalitzar els partits i va desmuntar la Mancomunitat.

L'any 1922 es funda a Barcelona l'organització Estat Català, el primer partit independentista, liderat per Francesc Macià. Poc després es produeix el cop d'estat de l'any 1923, i la dictadura del general Primo de Rivera, que va comptar inicialment amb el suport de la Lliga i els catalanisme més conservador. Els partits polítics van haver de suspendre la seva activitat. Estat Català passarà a la clandestinitat i molts dels seus dirigents marxaran a l'exili. Els dirigents d'Estat Català consideraven que s'havia esgotat la via electoral i gradualista i que, davant el fet de la dictadura, només quedava la via de la insurrecció armada.

Aquesta opció es va concretar en dues accions molt destacades. En 1925 hi va haver un intent d'assassinar mitjançant una bomba al rei Alfons XIII en una visita a Barcelona. L'objectiu era fer volar el tren reial en un dels túnels del Garraf. L'acció va fracassar i va acabar amb la detenció dels integrants de l'escamot. La dictadura va perdre els nervis i va reforçar la seva política anticatalanista que va arribar a la dissolució de l'Orfeó Català i la clausura del camp del Barça.

En aquell moment, els dirigents a l'exili van començar a dissenyar una insurrecció popular armada. Es van buscar suports externs però sense una estratègia coherent. Macià, que era un home socialment conservador va fer una visita oficial a la URSS per a demanar recolzament, una cosa que va tenir mal efecte entre les potències occidentals. També es va cercar finançament entre els catalans residents a diversos estats de Sud-Amèrica.

Judici pels fets de Prats de Molló. Font: Enciclopèdia Catalana.

El novembre de 1926 Estat Català va anar concentrant arreu de França membres dels seus escamots, fins a un nombre de 300. El propòsit era iniciar una invasió de Catalunya des de Prats de Molló, intentant convergir primer sobre Olot i a partir d'allà avançar cap a Barcelona. Macià, que havia estat coronel de l'exèrcit espanyol, havia de saber que era un pla militarment utòpic, destinat només a la propaganda. La policia va desmantellar tota l'operació la nit abans. El procés judicial contra Francesc Macià a París va obtenir ressò internacional i li va valdre les simpaties de molts catalans que, independentistes o no, simplement estaven en contra de la dictadura de Primo de Rivera. És en aquesta popularitat on cal buscar un dels motius que conduiran Francesc Macià a la presidència de la Generalitat el 1931.